

Warszawa, 3 sierpnia 2015 r.

Koalicja 6 Września

ul. Litewska 10/15
00-581 Warszawa

Rzecznik Praw Obywatelskich
dr hab. Irena Lipowicz
Aleja Solidarności 77
00-090 Warszawa

Mając na względzie ochronę ładu konstytucyjnego RP, wnosimy do Rzecznika Praw Obywatelskich o interwencję w sprawie referendum ogólnokrajowego zarządzanego na dzień 6 września 2015 r. Jego przeprowadzenie oraz samo postanowienie Prezydenta RP z dnia 17 czerwca 2015 r. o jego zarządzeniu może naruszać Konstytucję RP.

Konstytucja RP przewiduje trzy rodzaje referendum ogólnokrajowych:

1. w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa –
prawo zarządzenia takiego referendum przysługuje:
 - a. Sejmowi RP w drodze uchwały m.in. na wniosek 500 tysięcy obywateli
 - b. Prezydentowi RP za zgodą Senatu przyjętą bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy senatorów**(ten tryb został zastosowany w referendum w sprawie tzw. „JOW-ów”);**
2. w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej
3. zatwierdzające zmianę Konstytucji –
stosuje się je w przypadku zmian dokonanych przez Parlament w rozdziałach:
I (Rzeczpospolita), II (Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela) oraz
XII (Zmiana Konstytucji).

Pierwszym z pytań w referendum, które zgodnie z postanowieniem Prezydenta RP odbędzie 6 września 2015 roku, dotyczy zasady proporcjonalności w wyborach do Sejmu, uregulowanej w Konstytucji w artykule 96 ust. 2. Pierwsze to brzmi: „Czy jest Pani/Pan za

wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?” Udzielenie odpowiedzi pozytywnej oznaczałoby doprowadzenie do zniesienia zasady proporcjonalności i wprowadzenia większościowych wyborów do Sejmu w okręgach, w których wybiera się wyłącznie jednego posła. Takie rozwiązanie ma już zastosowanie w wyborach do Senatu RP oraz w wyborach do rad gmin (poza miastami na prawach powiatu). Wprowadzenie JOW-ów w wyborach do Sejmu nie może mieć miejsca bez zmiany art. 96 ust. 2 Konstytucji. Zmiana postanowień ustawy zasadniczej może się jednak odbyć wyłącznie w sposób określony w art. 235 Konstytucji: **projekt zmiany może być zgłoszony wyłącznie przez Senat, Prezydenta RP lub grupę 1/5 ustawowej liczby posłów.** Ustawę o zmianie Konstytucji uchwała Sejm (większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy liczby posłów) oraz Senat (bezwzględną większością głosów).

Nie ma więc procedury inicjowania zmian w Konstytucji poprzez referendum ogólnokrajowe. Istnieje możliwość zatwierdzania zmian w Konstytucji w drodze referendum, ale tylko zmian w rozdziałach I, II i XII. Co więcej, 12 maja 2015 r. do Sejmu wpłynął prezydencki projekt ustawy o zmianie Konstytucji, zakładający wykreślenie z art. 96 ust. 2 słowa „proporcjonalny”, co otwierałoby drogę do wprowadzenia JOW-ów. Projekt ten został zgłoszony zgodnie z procedurą zmiany ustawy zasadniczej. W tym kontekście zarządzenie referendum w sprawie JOW-ów postanowieniem Prezydenta z dnia 17 czerwca 2015 r., po uprzedniej zgodzie Senatu, **prowadzi do niebezpieczeństwa obejścia konstytucyjnych zasad wprowadzania zmian do ustawy zasadniczej.** Co więcej, w takiej sytuacji będą niejako toczyły się w tej samej sprawie dwa postępowania legislacyjne prowadzące do zmiany postanowień Konstytucji: jedno w pełni konstytucyjne (zapoczątkowane poprzez inicjatywę ustawodawczą Prezydenta RP) i drugie, wątpliwe pod względem zgodności z Konstytucją, w drodze referendum ogólnokrajowego.

Postulujemy zatem, aby Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją postanowienia Prezydenta RP z dnia 17 czerwca w sprawie zarządzenia referendum ogólnokrajowego, korzystając z uprawnienia przysługującego mu na podstawie art. 188 ust. 3 w związku z art. 191 ust. 1 pkt. 1 Konstytucji.

Koalicja 6 Września:

Kraków przeciw Igrzyskom, Miasto Jest Nasze, Partia Zieloni, Razem